

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ

Однією із самих небезпечних форм протиправної поведінки політичної еліти, державних посадових осіб у всіх сферах діяльності, і, зокрема, фінансовій сфері, є державна корупція. Явище корупції має надзвичайно високу пристосовчу властивість. До характерних особливостей її в сьогоднішніх умовах слід віднести достатньо високий статус суб'єктів корупційних діянь в суспільстві, витончені інтелектуальні способи, значна матеріальна і моральна шкода, яка спричиняється, виключна латентність посягань і відсутність рішучого супротиву суспільства. Корупція постійно видозмінюється і удосконалюється. Латентність є її основною особливістю.

Основними формами корупції сьогодні є лобізм, фаворитизм, внески на політичні цілі, заняття державними чиновниками посад почесних президентів корпорацій і приватних фірм, голів наглядових рад, інвестування комерційних структур за рахунок держбюджету, переведення державного майна в акціонерні товариства тощо.

Проблема корупції в Україні давно перейшла етичні і правові межі. Це не просто відсутність моралі чи ігнорування етичних цінностей – головний стрижень проблеми і його розгалуження полягають у відсутності реально діючих інститутів життєздатного громадянського суспільства, включаючи: правові норми, незалежну судову систему, громадський контроль, здатних до принципового розслідування ЗМІ.

У своєму виступі на засіданні Національного антикорупційного комітету 22 квітня 2010 р. Президент України серед найбільш корумпованих назвав податкову сферу, а також звернув увагу на фактичне розкрадання Держрезерву, маніпуляції з бюджетними коштами, доведення майже до банкрутства більшості державних монополій. Однак слід зауважити, що фактично корупція проникла у всі сфери.

У звіті про результати аналізу відповідності діючого нормативно-правового врегулювання питань боротьби з корупцією в Україні вимогам висновків GRECO, який в листопаді 2009 р. було розглянуто колегією Рахункової палати Верховної Ради України зазначається, що “корупційний спрут уразив фактично всі сфери суспільства, а затверджені Урядом заходи боротьби з корупцією не містять конкретних механізмів їх реалізації. Зовнішній прояв цього – “хронічне невиконання” основних раніше прийнятих нормативно-правових актів з питань боротьби з корупцією, а також рекомендацій міжнародних аспектів у цій сфері”.

Отже вироблення загальних і спеціальних заходів протидії корупційним правопорушенням є об'єктивно необхідним завданням і разом з тим величезним за своїм масштабом і складністю. І лише послідовна боротьба з корупцією здатна досягти результату. Для цього необхідно реалізувати

досить широкий комплекс заходів, зокрема, економічних, політичних, інформаційно-виховних, профілактичних, організаційних та законодавчих.

До політико-ідеологічних, морально-виховних та інформаційно-просвітницьких заходів в першу чергу можна віднести:

- культурно-просвітницьку роботу в суспільстві для усвідомлення усіх його членів шкоди від корупції, визнання її загрозою національній безпеці та конституційному ладу в Україні;
- всебічна інформаційна підтримка антикорупційних заходів та залучення громадськості до обговорення таких заходів;
- підвищення престижу публічної служби та формування на реальних фактах довіри до службовців;
- проведення об'єктивних соціальних досліджень стану корумпованості тих чи інших державних структур та доведення до громадськості даних і заходів, що будуть застосовані за доведених фактів;
- активну участь в реалізації заходів мають приймати громадські організації, засоби масової інформації, аналітичні центри.

Однак зазначені заходи не можуть забезпечити протидії корумпованості владних структур та їх посадових осіб.

Важлива роль належить заходам протидії корупції шляхом інституційної реформи. Зокрема, йдеться про:

- контроль за реалізацією дискреційних повноважень, меж дискреції;
- контроль за використанням ресурсів;
- прозорість процедур;
- посилення внутрішніх та зовнішніх механізмів відповідальності;
- удосконалення добору на посади державних службовців/посадових осіб;
- підвищення кваліфікації держслужбовців;
- створення можливостей для апеляційного оскарження для споживачів.

Вагома роль в цьому процесі належить організаційним та правовим заходам протидії корупції у фінансовій сфері.

Однак в Україні хоч і створено Національний антикорупційний комітет, однак не визначеним залишається його правовий статус, взаємодія з іншими державними структурами уповноваженими на боротьбу з корупцією. А це веде до “боротьби всіх” без належної чіткості завдань, повноважень і відповідальності кожного за реальність ведення боротьби з корупцією. Не вирішеним питанням залишається роль Рахункової палати у протидії корупції всупереч рекомендацій міжнародних експертів щодо розширення повноважень її з контролю.

При цьому заклики влади до боротьби з корупцією відбуваються за відсутності відповідного законодавства. Для суспільства залишилось не зрозумілим відтермінування набуття чинності пакета антикорупційних законів – “Про засади запобігання та протидії корупції”, “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення” та “Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень”.

Отже різні заходи протидії корупції не завжди отримують належну політичну підтримку та відповідну нормативну базу, в той час коли лише комплексна стратегія протидії корупції та реальне її втілення зможе дати позитивний результат.

Андрійко, О.Ф. Організаційно-правові засади протидії корупції у фінансовій сфері [Текст] / О.Ф. Андрійко // Актуальні проблеми правового регулювання фінансово-кредитних відносин в умовах кризи: практика правозастосування і шляхи її вдосконалення : збірник тез доповідей за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (4-5 червня 2010 року). - Суми : НБУ, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, УАБС НБУ, 2010. - С. 257-259.